

Hoe anderen het zien

**De kinderen leren over het gebruik van lichteffecten;
tegenlicht, silhouet**

onderwerp

kunstbeschouwen,
tegenlicht en silhouet

materiaal:

Vlissingen
ets, aquatint
1960 – H. Berserik
Meta-harmonie I
tekening
1978 – J. Tinguely

Toelichting

Aan de hand van twee eenvoudig te reproduceren afbeeldingen gaan we met de kinderen nu eens niet tekenen, maar kijken hoe verschillende kunstenaars het licht gebruiken in hun werk. De twee werkstukken worden niet vergelijkend besproken – ook al is dat een goede methode – maar een voor een. Misschien kunnen de kinderen zelf op een vergelijking aansturen. Wanneer we een aantal fotokopieën maken kunnen we in groepjes werken. We beginnen met de ets van Berserik. We laten de kinderen (bij toebeurt) met eigen woorden vertellen wat ze precies zien en welke associaties ze daarbij hebben. Wanneer de opmerkingen te ver gaan afwijken van de reproductie, dan vragen we waar het een en ander nu precies te *zien* is. Zijn alle opmerkingen gemaakt, dan moet de leerkracht even kort herhalen – liefst in een andere volgorde – wat er aan bod is gekomen.

Datzelfde kunnen we doen met de ogenschijnlijk abstracte tekening van Tinguely. Ook hier is het verwoorden van wat er gezien wordt de eerste stap, waarbij vergelijkingen met de binnenkant van een klok of wekker wel voor de hand zullen liggen.

Hierna wijzen we op het tegenlichteffect dat in beide afbeeldingen zo opvallend is. Met enkele voorwerpen laten we de kinderen goed ervaren hoe donker ze worden als ze tegen het licht worden gehouden. Vervolgens kan de leerkracht in eigen bewoordingen de twee afbeeldingen doornemen.

Begeleiding

De ets van Berserik laat een scène zien aan een boulevard. Aan de horizon zien we een groot vrachtschip. We zien silhouetten van mensen die naar het schip in de verte staan te kijken, een gietijzeren vuurtoren die tot boven in de prent reikt en natuurlijk het ijskarretje met de 'keurig' geschilderde letters. De lucht is leeg en dit wordt geaccentueerd door de weelderige rook uit het stoomschip. De mensen (vakantiegangers?) hebben veel belangstelling voor het gebeuren vlak onder de kustlijn en ze vergeten daarbij de ouderwetse vuurtoren; let op de vierkante basis, de ronde omgang met schijnwerper en de windsnelheidsmeters, het silhouet van de vuurtorenwachter en de witte ijskar. Als we goed kijken zien we ook nog schaduw op de grond.

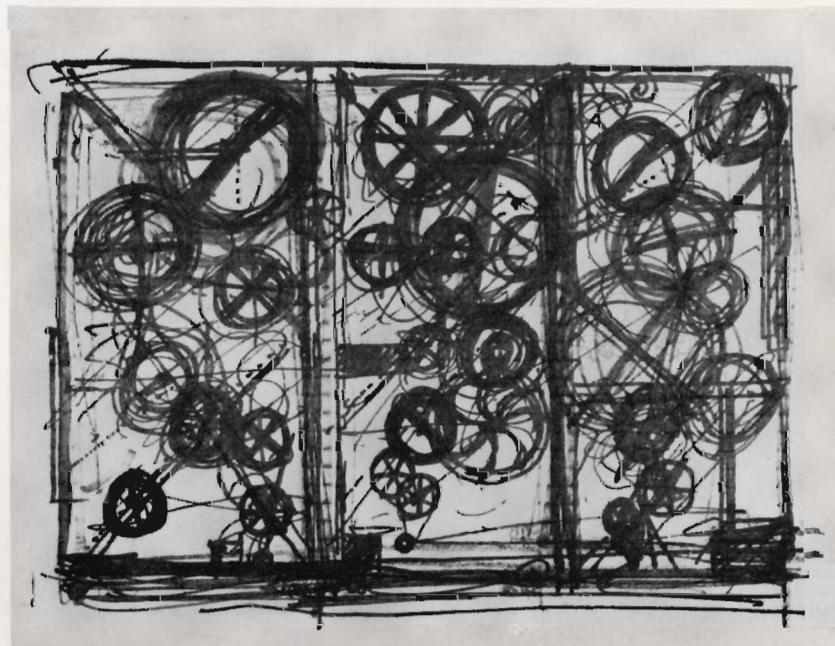
De ets van Berserik geeft boven alles de sfeer weer van een late namiddag aan het eind van de vakantie. Herman Berserik (1921) maakt veel schilderijen en grafiek; het werk wordt gekenmerkt door de kleine dingen in het leven.

De tekening van Tinguely bestaat uit drie rechthoekige bouwwerkjes, die los van elkaar toch een geheel schijnen te moeten vormen. Binnen elke rechthoek zijn verschillende radertjes getekend. Ze zijn erg donker; het lijkt wel of ze tegen het licht in getekend zijn, waardoor het ingewikkeld technisch aandoende geheel wat gemakkelijker te overzien is. De tekeningen lijken een soort experiment, want met enige fantasie zouden wijzelf nog veel meer

composities kunnen bedenken. We hebben dan ook te maken met ontwerptekeningen van de bewegingskunstenaar en beeldhouwer Tinguely (1925). Hij is ervan overtuigd dat verandering het enige blijvende is van de werkelijkheid. In zijn machines, die meestal geconstrueerd worden uit afvalmateriaal, maakt Tinguely deze beweging zichtbaar. Deze schetsen zijn voorontwerpjes voor de Meta-machine die in 1978 is gemaakt.

Berserik

Tinguely